

YARGI KARARLARININ UYGULANMASI

Nurgül GÜNER^(*)

I - GİRİŞ

Anayasamızın cumhuriyetin niteliklerinin sayıldığı 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyetinin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti ilkesi, Anayasamızın 4. maddesi gereğince değiştirilemeyecek hükümlerden bir tanesidir. Hukuk devleti, sadece idare edilenlerce uyulacak kurallar koyan devlet değil aynı zamanda koyduğu kurallarla kendisini de bağlayan devlettir¹.

“Kuvvetler Ayrılığı” prensibinin benimsendiği ülkelerde yasama, yürütme ve yargı fonksiyonları farklı organlarca yerine getirilir ve yasama ile yürütmenin yargısal denetiminden etkin sonuç alınabilmesi için yargı fonksiyonunun bağımsız ve tarafsız yargıçlar tarafından yerine getirilmesi gerekir. Zira Anayasamızın 138 vd. maddelerinde yargı organlarının bağımsızlığı ve tarafsızlığını teminat altına alan hükümlere yer verilmiştir.

İdarenin yargısal denetiminin kendisinden beklenen sonucu doğurabilmesi için bireylerin hak arama hürriyetinin somut birer yansıması olan yargı kararlarının uygulanması zorunludur. Nitekim Anayasamızın 138. maddesinin son fıkrasında; “Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getiril-

mesini geciktiremez.” şeklinde açık ve kesin bir hükme yer verilmiştir.

Adli yargı kararlarının uygulanması konusunda uygulamada sıkıntı yaşanmamaktadır. Nedeni ise ceza mahkemesi kararlarının savcılık makamı, hukuk mahkemesi kararlarının ise devletin icra organları tarafından yerine getirilmesidir. Bu sebeple biz bu çalışmamızda uygulamada sıkıntı yaşanan idari yargı kararlarının uygulanmasını inceleyeceğiz.

II. İDARİ YARGI KARARLARI

İdari yargı kararlarını esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin olmak üzere iki kategoride ele alabiliriz.

A. ESASA İLİŞKİN KARARLAR

Esasa ilişkin kararlar, maddi uyuşmazlığı kesin olarak çözümleyen kararlardır. Yargı kararlarının uygulanması açısından davanın reddi halinde davanın açılmamış olması ile eşdeğer olduğundan sorun yaşanmamaktadır². Ancak davanın kabulü durumunda dava konusu işlem hukuk âleminde hiç yapılmamış sayılacağından, kararın kendiliğinden sonuç doğurmaması halinde idarenin eski durumu yeniden tesis etmesi gerekir.

1. İptal Kararları

Hukuk devletinde iptal davası, idarenin hukuka uygunluğunu sağlayan yollardan en etkin olanıdır.

^(*) Avukat

¹ GÜNDAY Metin, İdare Hukuku, Ankara 2002, s. 38.

² ALTAY Evren, İdari Yargı Kararlarının Uygulanmamasından Doğan Uyuşmazlıklar, Ankara 2004, s. 11.

Yargı organı sadece dava konusu işlemin hukuka uygun olup olmadığını denetlemekle yetinir. Yargı organının işlemin yerindeliliğini denetleme yetkisinin olmadığı gibi, idari eylem ve işlem niteliğinde ve idarenin takdir yetkisini kaldırarak şekilde yargı kararı veremeyeceği, gerek Anayasamızın 125. maddesinde, gerekse İdari Yargılama Usulü Kanununun 2. maddesinde belirtilmiştir.

İptal davası, idari işlemin yetki, şekil, konu, sebep ve maksat yönlerinden hukuka uygunluğunu denetleyen; yargı organının, işlemin geçerliliğini etkileyen bir sakatlık saptaması halinde işlemin geriye yürür biçimde ortadan kalkması sonucunu doğuran ve kesin hüküm niteliğinde olan bir yargı kararıdır³. İptal kararı, idari işlemi yapıldığı andan itibaren ortadan kaldırır. İptal davası objektif nitelikte olduğu için iptal kararından sadece davacı değil herkes yararlanır. Örneğin bir düzenleyici işlem niteliğinde olan yönetmeliğin iptalinde olduğu gibi.

İptal davasına konu olan işlemlerin mahiyetlerinin birbirinden çok farklı olması, yargı organlarının verilen iptal kararlarının hukuksal niteliği ve iptal kararlarının yerine getirilmesi görevinin davalı idareye düşmesi, iptal kararlarının yerine getirilmesini zorlaştıran etkenlerdir⁴.

İptal kararı, idarenin hiçbir işlem tesis etmesine gerek kalmaksızın kendiliğinden hukuksal sonuçlarını doğurabilir. Örneğin yönetmeliğin iptali gibi. Ancak Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, bir yönetmeliği yürürlükten kaldıran yönetmelik hakkında iptal kararı verilmesi durumunda, önceki yönetmeliğin kendiliğinden yürürlüğe girmesi sonucunu doğurmayacağı kanaatindedir⁵. Bu durumda iptal kararı ile hukuki boşluğun doğduğu ve iptal kararı doğrultusunda yeni bir düzenlemenin yapılması gerektiğinin kabulü gerekir⁶.

Bazı durumlarda iptal kararına rağmen idare aynı sonucu doğuran yeni bir karar alabilir. Mesela idari işlem şekil yönünden iptal edilmişse idare, hukuka aykırılığı gidermek suretiyle aynı sonucu doğuran yeni bir karar alabilir⁷. Yine yetki yönünden hukuka aykırı olması nedeniyle verilen iptal kararı üzerine yetkili idarenin dava konusu olan işlemi yeniden tesis etmesinde hukuksal açıdan bir engel bulunmamaktadır.

Kimi zaman idarenin, iptal kararı üzerine tersine bir işlem yapması gerekir. Özellikle bu hale olumsuz işlemlerde rastlanır. Örneğin, idareye yapı izni için yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali üzerine idare yapı izni vermek zorundadır. Yargı organının verdiği iptal kararı "izin" yerine geçemez. Sadece idarenin izin vermeme kararının hukuka uygun olmadığını saptar⁸.

İdarenin iptal kararını yerine getirirken bazen ilgililerin hukuksal durumlarında değişiklikler yapması gerekir. Örneğin, bir kamu görevlisinin görevden alınarak yerine bir başka kamu görevlisinin atanması halinde, görevden alınma işlemine karşı dava açılması ve yargı organı tarafından işlemin iptal edilmesi durumunda yerine atanan kamu görevlisinin görevinden alınması gerekir. Yerine atanan kamu görevlisinin hakkı meşru değildir ve meşru olmayan hak aranamaz. Kazanılmış hak teşkil edip etmeyeceği somut olayın özelliklerine göre yargı organlarıncaya değerlendirilir⁹.

Bazen de iptal kararının yerine getirilmesi maddi veya hukuki nedenlerle mümkün olmayabilir. Bu durumda idarenin tazminat ödemesi ya da yasama organı tarafından gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gerekir. Maddi veya hukuki imkânsızlığın bulunması halinde iptal kararının uygulanmaması değil idarenin iradesi dışında gerçekleşen nedenlerden

³ ULER Yıldırım, İdari Yargıda İptal Kararlarının Sonuçları, AÜHFK Yayınları No:281, Ankara 1970, s. 4.

⁴ GÖZÜBÜYÜK A.Şeref-TAN Turgut, İdare Hukuku Genel Esaslar, C.1, Ankara 1998, s. 173.

⁵ DİDDGK, 28.05.1999, Y.D. İtiraz No: 1999/250.

⁶ ALTAY, a.g.e., s. 58.

⁷ GÖZÜBÜYÜK-TAN, a.g.e., s. 173.

⁸ GÖZÜBÜYÜK Şeref, Yönetmelik Yargısı, Ankara 2001, s. 251-252.

⁹ Dan.5.D, 09.02.2000, E. 1997/2609 K.2000/437, <http://www.danistay.gov.tr/19.01.2007>.

dolayı uygulanamaması söz konusudur. Örneğin, verginin cebren tahsili aşamasında haczedilen malın satışına karar verildiği tarihte, satışa konu malın iyi niyetli kişiler arasında birden fazla el değiştirmesi hukuki imkânsızlık olarak nitelendirilir¹⁰. Diğer bir örnek ise naklen atama işleminin iptali istemiyle açılan davada verilen iptal kararının davacının ölmesi üzerine uygulanamaması fiili imkânsızlık halini oluşturur¹¹.

2. Tam Yargı Kararları

Tam yargı davası iptal davasının tersine subjektif nitelik taşıdığından verilen kararlar da sadece davanın taraflarını etkiler. Tam yargı davasında yargıç, idareyi bir şey yapmaya, yapmamaya ya da belli bir miktar parayı tazminat olarak ödemeye mahkûm eder. Tazminat miktarı tespit edilirken yargıç, davacının isteminin sınırları içinde kalmak zorundadır. Uğranılan zarar istemden daha fazla çıksa bile yargıç, istem kadar tazminata hükmeder¹². Tam yargı davası sonucunda verilen kararlar, idareye mali yükümlülükler getirdiğinden genellikle idarelerce uygulandığı görülmektedir. Söz konusu kararların idare tarafından yerine getirilmesinin geciktirilmesi halinde idarenin, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin 6. fıkrası gereğince kanuni gecikme faizi ödemesi öngörülmüştür.

Tam yargı davası sonucunda verilen kararlar; İdari Yargılama Usul Kanununun 28. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca genel hükümlere göre yerine getirilir. Buna karşın bazı hallerde, idari yargı organları tam yargı davalarında idarenin ödemesi gereken tutarı belirlememekte, bu belirlemeyi idareye bırakabilmektedirler. Bu tür uygulamaya genellikle iptal ve tam yargı davalarının birlikte açılması halinde rastlanılmaktadır. Örneğin, "...dava konusu göreve son verme işleminin iptaline, davacının açığa kaldığı süreye ilişkin aylık, ikramiye vs. gibi parasal haklarının hesaplanarak tazminat olarak ödenmesi-

ne..." şeklinde karar verilebilmektedir. Bu durumda, davacıya ödenecek tazminat miktarı bir tahakkuk işlemi ile davalı idare tarafından belirlenir ve yargı kararının yerine getirilmesinde İdari Yargılama Usul Kanununun 28. maddesinin birinci fıkrası uygulanır¹³.

3. Vergi Davaları Sonucu Verilen Kararlar

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlerle bunların zam ve cezalarına ilişkin işlemlerden dolayı vergi mahkemesinde dava açılmasının işlemin tahsilini kendiliğinden durdurması nedeniyle, vergi davalarının kabulüne dair kararların uygulanmaması sonucu ortaya çıkan ihtilaflara uygulamada pek rastlanılmamaktadır. Kararın yerine getirilmesinin idare tarafından geciktirilmesi halinde tam yargı davasında olduğu gibi idare, kanuni gecikme faizi ödemekle yükümlüdür. Bununla birlikte davanın reddine karar verilmesi durumunda, dava açılması ile yürürlüğü kendiliğinden duran işlem tekrar yürürlük kazanmakta, temyiz aşamasında yürütmenin durdurulması kararı verilmediği takdirde işlem uygulanmaya devam etmektedir.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlerle bunların zam ve cezalarına ilişkin işlemlere karşı vergi mahkemesinde dava açılmasının, işlemin tahsilini durduracağı kuralının istisnaları vardır. Ödeme emrine, fonlara, gümrük idarelerinin Gümrük Kanunu uyarınca tesis ettikleri işlemlere karşı açılan davalar ile ihtirazi kayıt ileri sürülerek verilen beyannamelere karşı açılan davalarda, dava açılması tahsil işlemini kendiliğinden durdurmaz¹⁴. Ancak bu davalarda yürütmenin durdurulması talebinde bulunulabilir.

Dava açılmasının tahsil işlemlerini kendiliğinden durdurmadığı hallerde, tahsil işleminin tamamlandıktan sonra davanın kabulüne karar verildiği takdirde, tahsil edilen paranın davacıya iade edilmesi

¹⁰ CANDAN Turgut, Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu, Ankara 2006, s. 680.

¹¹ ALTAY, a.g.e., s.253.

¹² DELİVELİ Ömür, İdare Hukuku, Ankara 2001, s. 324-326.

¹³ CANDAN, a.g.e., s. 709.

¹⁴ ALTAY, a.g.e., s. 93.

gereken tutara faiz işletilip işletilmeyeceği ihtilaf konusu olabilmektedir. Danıştay kararları, tahsil edilen vergi tutarının mahkeme kararı gereğince otuz gün içinde iade edilmesi durumunda, iade edilen tutara faiz uygulanmayacağı yönündedir¹⁵. Bununla birlikte vergi davalarında mahkeme kararına göre otuz gün içinde iade edilmemesi halinde Merkez Bankası tarafından kısa vadeli kredilere uygulanan ve otuz günlük sürenin dolduğu tarihte geçerlilik taşıyan reeskont oranında faiz ödemesi yapılması gerekmektedir¹⁶.

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin beşinci fıkrasında ise, vergi uyuşmazlıklarına ilişkin mahkeme kararlarından bazılarının nasıl infaz edileceğine dair özel düzenlemeye yer verilmiştir. Anılan fıkra; "Vergi uyuşmazlıklarına ilişkin mahkeme kararlarının idareye tebliğinden sonra bu kararlara göre tespit edilecek vergi, resim, harçlar ve benzeri mali yükümler ile zam ve cezaların miktarı ilgili idarece mükellefe bildirilir." denilmektedir. Bu şekilde bir karar, ancak dava konusu tarh, tahakkuk ve ceza kesme işleminin kısmen iptali ve kısmen davanın reddi halinde söz konusu olabilir. Böyle bir kararın idare tarafından yerine getirilmiş sayılabilmesi için vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlerle zam ve cezaların miktarı kararda öngörüldüğü gibi yeniden hesaplanıp ilgili mükellefe tebliğ edilmesi, daha önce tahsil edilmişse vergi ve cezanın fazla alınan kısmının iade edilmiş olması gerekir. Vergi idaresi tarafından yapılan bu hesaplama, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 20. maddesinde tanımlanan tarh veya 366. maddesinde düzenlenen ceza kesme işleminden başka bir şey değildir. Burada idare, yargı kararını yerine getirmek suretiyle işlem tesis etmektedir. Bu işleme karşı da dava açılması mümkündür. Ancak açılan davada yargı organının inceleme yetkisi, yapılan işlemin yargı kararına uygun olup olmadığı ile sınırlıdır¹⁷.

B. YÜRÜTMENİN DURDURULMASI KARARLARI

Ara kararı niteliğinde olan yürütmenin durdurulması kararı, dava konusu idari işlemin uygulanmasını dava sonuçlanıncaya kadar erteleyen geçici bir tedbirdir¹⁸. İdari Yargılama Usulü Kanununun 28. maddesi uyarınca tıpkı esasa ilişkin kararlarda olduğu gibi yürütmenin durdurulması kararlarının uygulanması da idare açısından bir zorunluluktur.

Yürütmenin durdurulması kararı, işlemin mevcudiyetine dokunmamakta, sadece icrailik ve kanunilik vasfını askıya almaktadır. Ancak iptal kararında olduğu gibi geçmişe etkilidir. Hukuki sonuçlarını kendiliğinden doğurmaktadır.¹⁹

Yürütmenin durdurulması, kural olarak olumlu işlemlere karşı verilebilir. Olumsuz, başka bir deyişle bir isteği açıkça veya zımnen reddeden işlemlere karşı verilemez. Ancak olumsuz işlem eskiden var olan fiili ya da hukuki durumda değişiklik meydana getiriyorsa ve icrai nitelik taşıyorsa yürütmenin durdurulması kararı verilebilir. Bu nitelikte olmayan olumsuz işlemlere karşı yürütmenin durdurulması kararı verilmesi, yargının idare yerine geçerek karar alması sonucunu doğuracağından, kuvvetler ayrılığı prensibine aykırılık teşkil eder. Yürütmenin durdurulması dava açılmak koşuluyla davanın her aşamasında istem üzerine verilir. Yürütmenin durdurulmasına karar verilebilmesi için hem idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması hem de idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zarar doğuracak nitelikte olması gerekir²⁰. Yürütmenin durdurulması kararına karşı ilgililer, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içerisinde itiraz yoluyla başvurabilirler. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

Yürütmenin durdurulması kararları geriye yürürler. İdarenin, yürütmenin durdurulması kararlarına karşı somut olaya göre işlem tesis etme veya eylemde bulunma yükümlülüğü vardır²¹. İptal kararından

¹⁵ ALTAY, a.g.e., s. 95.

¹⁶ ÖZBALCI Yılmaz, Vergi Davaları, Ankara 2006, s. 443.

¹⁷ CANDAN, a.g.e., s. 677 vd.

¹⁸ GÖZÜBÜYÜK, a.g.e., s. 452.

¹⁹ ÇAĞLAYAN Ramazan, İdari Yargı Kararlarının Sonuçları ve Uygulanması, Ankara 2004, s. 216.

²⁰ GÖZÜBÜYÜK, a.g.e., s. 454.

²¹ ÖZDEŞ Orhan, İdari Yargıda Yürütmenin Durdurulması ve Niteliği, DD. 32-33, 1979, s.8.

farkı ise geçici nitelikte bir karar olmasıdır. Yürütmenin durdurulması kararının verildiği davanın reddedilmesi halinde yürütmenin durdurulması kararı da ortadan kalkar. Nitekim Danıştay bir kararında, yürütmenin durdurulması kararlarının dava konusu işlemin icrailik niteliğini askıya alan geçici nitelikte kararlar olduğunu, "işlemi yok hükmünde sayan" kararlar olmadığını açıkça belirtmiştir²².

Yürütmenin durdurulması kararının yerine getirilmesi için iptal davasının sonucunu beklemeye gerek yoktur. Nitekim Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu bir kararında, yürütmenin durdurulması kararının yerine getirmeyen kamu görevlisinin hukuki sorumluluğunun doğması için iptal davasının sonucunun beklenmesinin gerekmediğini açıkça belirtmiştir²³.

III. İDARİ YARGI KARARLARININ UYGULANMAMASI

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28'inci maddesine göre; "İdare, iptale ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararların icaplarına göre gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre yargı kararının idareye tebliğ tarihini izleyen günden itibaren otuz gün geçemez." denilmek suretiyle bu sürenin bir hak olmadığı açıkça hükme bağlanmıştır.

İdare, yargı kararının doğru veya haklı olmadığını düşünebilir. Ancak yargı kararları doğru oldukları için değil yargı kararı oldukları için uygulanmalıdır. Yargıtay bir kararında, yargı kararlarının yanlış olabileceğini, her zaman eleştirilebileceğini, ancak nasıl ki yargıçlar yasaları "yanlış" özüne sığınarak uygulamaktan kaçınamayacaklar ise idarenin de yargı kararlarının haklı olmadıkları şeklinde öznel ve kişisel yorum ve gerekçelerle uygulamaktan kaçınamayacaklarını belirtmiştir²⁴.

İdare tarafından yargı kararının uygulanmaması değişik şekillerde ortaya çıkabilir. İdare, yargı kararını hareketsiz kalmak suretiyle hiç uygulamayabilir, kararın gereklerini tam olarak yerine getirmeyebilir veya kararı geç uygulayabilir²⁵. Bazen idare, yargı kararını şeklen uygular görünmekle birlikte kararı etkisiz kılmak amacıyla çok kısa sürelerle yeni işlemler yapabilmektedir. Şüphesiz yapılan yeni işlemlere karşı da iptal ve tam yargı davası açılabilir. Ancak idarenin kararı uygulamakla birlikte kısa aralıklarla tekrar iptal edilen işlem paralelinde işlem yapması durumunda verilen iptal kararlarını etkisizleştirerek uygulamama niteliğinde olduğu yargı kararlarıyla kabul edilmektedir²⁶. Tüm bu hallerde idarenin hukuki ve cezai sorumluluğu bulunmaktadır.

Ancak idare, kararın yeterince açık olmaması veya kararda çelişik ifadeler kullanılması, benzer davalarda verilen kararların birbirinden farklı olması gibi nedenlerle kararı yerine getirirken duraksayabilir. Danıştay bir kararında, idarenin kararı nasıl uygulaması gerektiği konusunda tereddüte düşmesi halinde, duraksamanın giderilmesi görev ve yetkisinin kararı veren yargı yerine ait olduğunu, bu konuda Danıştay'dan istişari görüş istenemeyeceğini belirtmiştir²⁷.

Öte yandan karar yeterince açık değil veya kararda birbiriyle çelişik hüküm fıkraları bulunması durumunda başvurulması gereken hukuki yol İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 29. maddesinde düzenlenmiştir. Ancak açıklama veya aykırılığın kaldırılması talebi, kararın yerine getirilmesine kadar istenebilir. Bu yolla karar değiştirilemez ve düzeltilemez.

IV. İDARİ YARGI KARARLARININ UYGULANMAMASINDAN DOĞAN SORUMLULUK

Mevzuatımızda yargı kararlarının idare tarafından yerine getirilmesini teminat altına almak amacıyla

²² Dan. 5.D., 20.09.1994, E.1994/4960, K.1994/4062, DD., S. 90, 1996, s. 604-607.

²³ YİBBGK., 22.10.1979, E. 1978/7, K. 1979/2, RG, RGT 29.11.1979, S. 16824, s. 56-57.

²⁴ Yargıtay 4. Hukuk D., 22.01.1998, E. 1998/10, K.1998/1, <http://www.kazanci.com/> 18.01.2007.

²⁵ ALTAY, a.g.e., s. 164 vd.

²⁶ COŞKUN Sabri, KARYAÇDI Müjgan, İdari Yargılama Usulü Örnek İçtihatlar Yorumlar, Ankara 2001, s. 615-618.

²⁷ Dan. 1.D., 07/10/1997, E. 1997/131, K. 1997/127, <http://www.danistay.gov.tr/> 23/01/2007.

çeşitli yaptırımları öngören düzenlemelere yer verilmiştir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin üçüncü fıkrasında; idari yargı kararına göre işlem tesis edilmemesi veya eylemde bulunulmaması halinde idare aleyhine maddi ve manevi tazminat davası açılabilceğı, aynı maddenin dördüncü fıkrasında ise yargı kararlarının otuz gün içinde kamu görevlilerince kasten yerine getirilmemesi durumunda kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabilceğı hükme bağlanmıştır. Ancak gerek idarenin, gerekse kamu görevlisinin aleyhine tazminat davası açılabilmesi, tazminat ödenmek suretiyle yargı kararının uygulanmayacağı şeklinde anlaşılmamalıdır. Yargı kararını uygulamaması nedeniyle tazminat ödemek yükümlülüğü bulunan idare, yargı kararını uygulamaktan kurtulamaz.

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin dördüncü fıkrasının, Anayasamızın 129. maddesinin beşinci fıkrasına aykırı olduğu açıktır. Anayasamızın anılan maddesinde; "Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve esaslara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir." denilmek suretiyle memurların yönetilenlere karşı doğrudan sorumluluğu ortadan kaldırılmıştır. Anayasaya aykırılığı açık olan İdari Yargılama Usul Kanunu'nun 28. maddesinin dördüncü fıkrası hakkında, anılan kanunun Milli Güvenlik Konseyi döneminde çıkarılması nedeniyle, Anayasamızın geçici 15. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca anayasaya aykırılık iddiasında bulunulamıyordu²⁸. Ancak 2001 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile Anayasamızın geçici 15. maddesinin üçüncü fıkrası kaldırıldığından Milli Güvenlik Konseyi döneminde çıkarılan kanunların anayasaya aykırılığının ileri sürülebilmesi engeli ortadan kaldırılmıştır. Bu nedenle yargı kararını uygulamayan kamu görevlisi aleyhine açılan bir davada "somut norm denetimi" yoluyla anayasaya aykırılığın ileri sürülebilmesi mümkündür.

Öte yandan yargı kararlarının uygulanmaması, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 257. maddesi kapsamında ilgili kamu görevlisinin ceza-i sorumluluğunun doğmasına neden olmaktadır. Ancak bunun için yargı kararının yerine getirilmemesinde, geç yerine getirilmesinde veya amacına aykırı olarak uygulanmasında kamu görevlisinin fiilinin doğrudan etkili olduğunu ispatlamak ve fiilin mahiyetine ya da unsurlarına göre suçun ihmal suretiyle mi yoksa görevin kötüye kullanılması şeklinde mi işlendiğini belirlemek gerekmektedir²⁹. Nitekim Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yargılanabilmeleri, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Hakkında Kanun hükümleri uyarınca yetkili idari merciler tarafından verilecek soruşturma iznine bağlıdır.

V. SONUÇ

Hukuka bağlı devlet anlayışının toplumsal hayata geçirilmesi ve vatandaşların devlete olan güvenlerinin sağlanmasında yargı kararlarının uygulanmasının büyük katkı sağlayacağı kuşkusuzdur. Ancak yargı organları da görevlerini yerine getirirken tarafsız ve adil davranmaya itina göstermeli, devlet ile birey arasında hassas dengeyi kurmalı, ne bireyi ne de devleti kayırmalıdır.

İdarenin, yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda yargı kararını uygulamaktan kaçınması mümkün değildir. Yargı kararlarının idareye tebliğinden itibaren "derhal" ve "aynen" yerine getirilmesi idarenin yükümlülüğüdür. Otuz günlük süre kararın uygulanması açısından öngörülen azami süredir. Ancak idarenin kararı birinci gün uygulama imkânı var iken uygulamayıp otuz günlük süreyi beklemesi halinde idare, hukuka aykırı hareket etmiş olmaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. ALTAY Evren, İdari Yargı Kararlarının Uygulanmamasından Doğan Uyuşmazlıklar, Ankara 2004.

²⁸ GÜNDAĞ, a.g.e., s. 546 vd.

²⁹ TOPUZ İbrahim-ÖZKAYA Kadir, Açıklamalı-İçtihatlı İdari Yargılama Usulü Kanunu, Ankara 2002, s. 602.

2. CANDAN Turgut, Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu, Ankara 2006.
3. COŞKUN Sabri-KARYAĞDI Müjgan, İdari Yargılama Usulü Örnek İçtihatlar Yorumlar, Ankara 2001.
4. ÇAĞLAYAN Ramazan, İdari Yargı Kararlarının Sonuçları ve Uygulanması, Ankara 2004.
5. DELİVELİ Ömür, İdare Hukuku, Ankara 2001.
6. GÖZÜBÜYÜK Şeref, Yönetmelik Yargı, Ankara 2001.
7. GÖZÜBÜYÜK A.Şeref-TAN Turgut, İdare Hukuku Genel Esaslar, C.1, Ankara 1998.
8. GÜNDAY Metin, İdare Hukuku, Ankara 2002.
9. ÖZBALCI Yılmaz, Vergi Davaları, Ankara 2006.
10. ÖZDEŞ Orhan, İdari Yargıda Yürütmenin Durdurulması ve Niteliği, DD. 32-33, 1982.
11. TOPUZ İbrahim-ÖZKAYA Kadir, Açıklamalı İçtihatlı İdari Yargılama Usulü Kanunu, Ankara 2002.
12. ULER Yıldırım, İdari Yargıda İptal Kararlarının Sonuçları, AÜHFK Yayınları No:281, Ankara 1970.
13. <http://www.danistay.gov.tr>.
14. <http://www.kazanci.com>.